

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министър на образованието и науката

№.....
..... 2018 г.

ДО
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ДОКЛАД

от Красимир Вълчев - министър на образованието и науката

Относно: *проект за Решение на Министерския съвет за приемане на национални програми за развитие на образованието – 2018 година*

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА МИНИСТРИ,

На основание чл. 31, ал. 2 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация предлагам на вниманието Ви проект на Решение на Министерския съвет за приемане на национални програми за развитие на образованието – 2018 година.

В чл. 280, ал. 3, т. 4 от Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) се регламентира осигуряването на средства от държавния бюджет за изпълнение на национални програми за развитие на образованието. Средствата от държавния бюджет за национални програми за развитие на образованието включват разходи от държавния бюджет за реализиране на национални мерки и дейности, чиито цели не могат да бъдат постигнати в желаната степен, ако се финансират в рамките на средствата по чл. 280, ал. 3, т. 1, 2 и 3 – издръжка на дейностите по възпитание и обучение на децата и учениците;

подпомагане на равния достъп и подкрепа за личностно развитие; развитие на детските градини, училищата и центровете за подкрепа на личностно развитие.

За 2018 г. със средства от държавния бюджет се предлага да се финансират 13 национални програми (НП), включително 3 нови програми: „Заедно за всяко дете“, „С грижа за всеки ученик“ (изпълнявана в предходни години, с изключение на 2017 г.) и „Оптимизиране на вътрешната структура на персонала в институциите от системата на предучилищното и училищното образование“.

Разширява се обхватът на НП „Осигуряване на съвременна образователна среда“, в която са разработени три нови модула:

- ✓ „Музеите като образователна среда“, който цели създаване на по-интересна и привлекателна среда в училищата;
- ✓ „Оценяване и одобряване на проекти на познавателни книжки, учебници и учебни комплекти“ за осигуряване на равен достъп до качествено предучилищно и училищно образование, чрез професионално и обективно оценяване на проектите на познавателни книжки, учебници и учебни комплекти;
- ✓ „Осигуряване на ученически шкафчета“ за модернизиране на образователната среда чрез закупуване на шкафчета, в които учениците да държат своите учебници и учебни помагала, с цел олекотяване на ученическата раница.

По същата програма продължава финансирането и по модула „Модернизиране на системата на професионалното образование“, чрез който се осигуряват допълнителни средства за подобряване на материалните условия в професионалните гимназии и за приваждането им към съвременните изисквания за практическото професионално обучение и квалификация.

В изпълнение на поставените цели в Концепцията за насърчаване на софтуерни специалисти, приета от МС през декември 2015 година, продължават дейностите по НП „Обучение за ИТ кариера“.

Продължава политиката за мерки и дейности в областта на предучилищното и училищното образование чрез НП „ИКТ в предучилищното и училищното образование“ и в предучилищното образование с НП „Развитие на системата на предучилищното образование“ за допълнителна подкрепа на равния старт преди постъпване в училище.

На основание чл. 31, ал. 2 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация, във връзка с чл. 286, ал. 3, от ЗПУО и т. 9 от Приложение № 1 към Постановление № 332 на МС от 22.12.2017 г. за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2018 година, представям на Вашето внимание проект на Решение

на Министерския съвет за одобряване на национални програми за развитие на образованието.

I. Национална програма „Система за национално стандартизирано външно оценяване“

Гарантирането на равен достъп и на качествено образование за децата е възможно чрез осигуряване на условия за развитие на системата на училищното образование. Едно от най-важните от тях е функционирането на модерна, ефективна и обективна система за контрол и оценка на качеството на постигнатите в образователния процес резултати. За да се подобри действащата система за вътрешно оценяване, трябва да се преодолеят традиционните и недостатъчно ефективни методи за проверка и оценка на знанията и на уменията, които предопределят наизустяване от страна на ученика и влиянието на субективните фактори при оценяването от учителя. Провеждането на външното оценяване дава възможност за обективна оценка на постигнатите резултати на учениците, както и за установяване на степента на постигане на държавните образователни стандарти и на знанията и уменията, заложи в учебните програми.

Общият бюджет на програмата е 4 200 000 лв.

II. Национална програма „Ученически олимпиади и състезания“

Ученическите олимпиади и състезания в областта на науката, изкуствата и спорта развиват ключови компетентности и умения за живот, изключително необходими на учениците в съвременното общество. Организирането и провеждането на състезания по професионални направления са едни от начините за популяризиране възможностите на системата за професионално образование и обучение, за избор и усвояване на професии според желанията и интересите на младите хора и за утвърждаване на привлекателността и значимостта на професиите.

Осигуряването на допълнителни възможности за подготовка на талантиливи ученици от всички етапи и степени на училищното образование за участие в олимпиади е от изключително значение за по-високи постижения в националните олимпиади и за успешното представяне на българските национални отбори в международните олимпиади и състезания.

Общият бюджет на програмата е 3 000 000 лв.

III. Национална програма „Осигуряване на съвременна образователна среда“

За осигуряване на качествено професионално образование, като фактор за подготовка на конкурентоспособна и адаптивна работна сила, е необходимо обединяване на усилията на централната власт и на заинтересованите стопански организации. Подобряването на механизма на сътрудничество и споделянето на отговорности за модернизирането на професионалното образование между държавата и бизнеса в България ще осигурят условия за повишаване качеството на професионалната подготовка в съответствие с новите изисквания на националната и регионалната икономика. За това ще допринесе и засилването на участието и отговорностите на всички заинтересовани от професионалното образование и обучение страни чрез подобряване на съответствието между подготовката и потребностите от работна сила с определена квалификация при разработването на учебна документация (учебни планове и учебни програми) за професионално образование и обучение по специалностите от професиите от Списъка на професиите за професионално образование и обучение.

За придобиване на основни компетентности в областта на природните науки като задължителен елемент от общообразователната подготовка е необходимо да се подобрят условията за експериментална работа в българските училища с цел формиране у учениците на практически знания и умения.

За реализиране на ефективен образователен процес, в условията на целодневно обучение, значителен принос има възможността то да се осъществява в съвременна образователна среда. За целта чрез програмата се създават условия за атрактивно обзаведени помещения за дейности по интереси и за съвременни материали, книги и игри, стимулиращи личностното развитие на учениците.

Настоящата национална програма е продължение на реализираните от 2007 година национални програми по различни модули, насочени към обогатяване и оптимизиране на дейностите в системата на училищното образование. Тя е насочена главно към обновяване на специализираното оборудване на учебни кабинети, лаборатории и работилници в съответствие с развиващите се съвременни нови технологии, към провеждане на практическо обучение в реална работна среда, модернизиране на условията за лабораторна и експериментална работа по природни науки, както и към актуализиране на учебната документация за професионално образование и обучение и привеждането и в съответствие с потребността на бизнеса от нови знания, умения и компетентности на работната сила.

За осигуряване на системата на предучилищното и училищното образование с познавателни книжки, учебници и учебни комплекти чрез програмата се отпускат средства за организиране и провеждане на процедурите по оценяване и одобряване на проекти на познавателни книжки, учебници и учебни комплекти.

Общият бюджет на програмата е 9 230 000 лв.

IV. Национална програма „С грижа за всеки ученик“

Всеки ученик придобива знания, умения и компетентности с различна скорост и по различен начин в зависимост от индивидуалните си възможности и интереси. За осигуряване на оптималното му развитие е необходимо да се отчита динамиката в развитието на способностите за изучаване на отделните учебни предмети и на тази основа да се поставят допълнителни цели на обучение и развитие, свързани с коригиране на пропуски в знанията или с компенсирание на недостига от учебно време за усвояване на необходимите компетентности.

С цел повишаване нивото на постиженията по общообразователната подготовка на учениците от началния и прогимназиален етап на основната образователна степен е необходимо да се осигурят допълнителни възможности за обучение на учениците, които срещат трудности при постигане на очакваните резултати от обучението и се нуждаят от диференциран и/ или индивидуален подход, съобразени със спецификата на учебния предмет.

Финансовите измерения на проблема за организиране на допълнително обучение през учебната година извън рамките на училищния учебен план или по време на ваканциите очертава необходимостта от настоящата национална програма.

Общ бюджет на програмата – 2 000 000 лв.

V. Национална програма „Развитие на системата на предучилищното образование“

Предучилищното образование е основополагащ етап в процеса на изграждането на мотивация за учене, както и на бъдещото развитие на всяко дете. В периода на предучилищното образование физическото и психическото развитие на децата се характеризира с интензивни и подчертано индивидуални темпове. Инвестициите, направени в предучилищното образование, могат да допринесат за намаляване на разходите в следващите етапи на обучение.

Задължителното предучилищно образование на децата от 5 години до постъпване в I клас има за цел да осигури на всяко дете равен старт при постъпване в училище. Този период е особено значим за децата, чиито майчин език е различен от българския. Практическото овладяване на българския език от тези деца допринася за бъдещия им успех в училищното образование. Дейностите, свързани с усвояването на българския език, трябва

да са особено активни в периода на задължителното предучилищно образование и да продължат до достигането на равнище на владеене на езика, съизмеримо с това на останалите деца.

Във връзка с постигането на целите, заложи в редица стратегически документи, за повишаване на качеството и увеличаване на обхвата на децата в предучилищно образование е необходимо да бъдат предприети мерки, свързани с осигуряването на допълнителна работа за усвояването на българския език и за използването на съвременни дидактични материали.

Целта на настоящата програма е повишаване на качеството на предучилищното образование и осигуряването на равен старт преди постъпване в училище.

Общият бюджет на програмата 400 000 лв.

VI. Национална програма „Обучение за ИТ кариера“

Браншовите организации в сектора на информационните технологии посочват острия недостиг на подготвени кадри за наемане на работа. Софтуерните компании основно изпитват затруднения да намерят подготвени кадри със средно образование за позиции, свързани с програмиране. В тази връзка през декември 2015 г. Министерският съвет прие Концепция за насърчаване обучението на софтуерни специалисти. Настоящата национална програма е съобразена с поставените цели в Концепцията.

На 15 декември 2016 г. министърът на образованието и науката подписа Споразумение за сътрудничество за софтуерно обучение на ученици с представителите на ИТ индустрията. От страна на ИТ индустрията споразумението беше подписано от Българската асоциация на софтуерните компании (БАСКОМ), Българската асоциация за информационни технологии (БАИТ), Българската аутсорсинг асоциация и Фондация „Клъстер информационни и комуникационни технологии (ИКТ Клъстер).

Чрез програмата се цели увеличаване броя на ученици, които са придобили професионална квалификация по професия от професионално направление „Компютърни науки“ и/или продължават образованието си във висши училища в професионално направление „Информатика и компютърни науки“.

Общият бюджет на програмата е 400 000 лв.

VII. Национална програма „Информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в системата на предучилищното и училищното образование“

Достъпът до съвременни информационни технологии на съвременните деца е неразделна и все по-важна част от достъпа до образование. Електронизацията на учебния процес е неотменим елемент на модерното училище. Навлизането на иновации, базирани на информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в системата на предучилищното и училищното образование, оптимизира процеса на обучение и повишава неговата ефективност.

В Националната програма „Информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в системата на предучилищното и училищното образование“ са заложили развитие на опорната мрежова образователна инфраструктура с възможност за осигуряване и свързаност на всяка образователна институция, осигуряване на модерни средства за достъп до образователни ресурси и обучение в системата на училищното образование, включително връзки с иновативни центрове за данни, облачни услуги и други, както и устойчиво развитие на опорната образователна мрежова инфраструктура с възможност за бъдещо разширение и поетапно обхващане на всяка образователна институция.

Разширяването на започналото през 2015 и продължило през 2016 - 2017 година изграждане на опорната образователна мрежова инфраструктура ще продължи с поетапно разширяване на държавната оптична мрежа за нуждите на системата на образованието и науката. В настоящата национална програма е предвидено значително повишаване капацитета на опорната оптична мрежа и обхващането на водещите центрове на изследователска и научна дейност в страната.

Статистиката за последните години показва, че не повече от 35% от училищата разполагат с достатъчно техника, закупена преди по-малко от 5 години в компютърните си кабинети. През последните четири години започна преоборудване на компютърните кабинети с компютри и модерни терминални решения, като успоредно с това се стартира процес, подкрепящ развитието на инфраструктура, насърчаваща използването на собствени крайни устройства (лаптопи, таблети) от учениците и учителите. И през 2018 година се предвижда закупуване на иновативен хардуер, като приоритетно ще бъдат подкрепени училища, които не са получавали оборудване за последните четири години. За поредна година ще бъде осигурена и интернет свързаността на всяко училище, а изграждането на нови wi-fi мрежи ще насърчи ползването на лични мобилни устройства в съответствие със заложеното в Стратегията за ефективно внедряване на ИКТ в образованието и науката на Република България до 2020 г.

За трета година в новата Национална програма „Информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в системата на предучилищното и училищното образование“ ще бъдат включени и институции от системата на предучилищното образование. Ще бъдат внедрени

съвременни методи за електронно обучение, като едновременно се наблегне и на обучението на педагогическите специалисти за търсене и представяне на подходящо съдържание в съответната възрастова група.

Темата с електронното съдържание ще бъде съществено подкрепена и в системата на училищното образование, като на всяко училище се предоставят средства за закупуване или абонамент за подходящо образователно съдържание, за което МОН ще даде съответни препоръки.

Общият бюджет на програмата е 10 000 000 лв.

VIII. Национална програма „Квалификация“

Динамичните промени в обществения живот, въвеждането на новата нормативна уредба в системата на предучилищното и училищно образование, решимостта на Министерството на образованието и науката за качествени промени в образованието, са основание за предприемане на съответните действия за организиране и провеждане на обучения и квалификация за развиване компетентностите на педагогическите специалисти, съобразно техните потребности и изискванията на образователните институции и обществото, както и с оглед тяхното кариерно развитие.

Съвременната ситуация изисква коренно изменение на съдържанието и организационните форми на системата за квалификация на учителите. Системообразуваща характеристика на продължаваща квалификация на учителите следва да е нейната цялост, т.е. не механично натрупване на влизащите в нея елементи, а дълбоката интеграция на всички образователни подсистеми и процеси.

Достъпът до съвременни информационни технологии е неразделна и все по-важна част от достъпа до образование. Електронизацията на учебния процес е неотменим елемент на модерното училище. Навлизането на иновации, базирани на информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в системата на предучилищното и училищното образование, оптимизира процеса на обучение и повишава неговата ефективност.

За постигане целите, залегнали в националните и европейски стратегически документи, следва да се предоставят възможности за квалификация, водеща до усъвършенстване и обогатяване на компетентностите на педагогическите специалисти .

Национална програма „Квалификация“ изпълнява дейности по въвеждаща, поддържаща и надграждаща квалификация в изпълнение на националните политики, насочени към усъвършенстването и развитието на педагогическите специалисти.

Тя предоставя възможност на учители, директори и други педагогически специалисти да повишат своите компетентности съобразно професионалния си профил, личния избор и стратегията за развитие на детската градина и училището. Предлагащите дейности са на основата на установените потребности от обучения и са насочени към усъвършенстване на професионалните компетентности на педагогическите специалисти. Специално внимание е отделено на подобряването на управленските умения на училищните лидери за осигуряване на ефективна комуникация, споделена визия и отговорност, взаимодействие с родителите и други заинтересовани страни. Предвидени са също мобилности за повишаване умението на педагогическите специалисти за споделяне, обмен и внедряване на иновации и добри практики. Национална програма „Квалификация“ предлага възможност за участие в квалификационни форми и на педагогическите специалисти от малки, средишни и защитени училища с ограничени средства за квалификация.

Програмата синхронизира политиките по отношение на повишаване компетентностите във връзка с нормативната, институционалната и социалната среда на системата на предучилищното и училищното образование.

Общият бюджет на програмата е 800 000 лв.

IX. Национална програма „Заедно за всяко дете“

Основен приоритет на Министерство на образованието и науката е пълния обхват и задържането на децата и учениците в задължителна предучилищна и училищна възраст в образователната система, както и осигуряване на равен достъп до образование на всички деца и ученици. В изпълнение на чл. 2, ал. 2 от Закона за предучилищното и училищното образование участниците в образователния процес са децата, учениците, учителите, директорите и другите педагогически специалисти, както и родителите. В чл. 3, ал. 2, т. 7 от Наредбата за приобщаващото образование, е регламентиран принципът за сътрудничество между всички участници в процеса на приобщаващото образование - детската градина, училището, центърът за подкрепа за личностно развитие, детето, ученикът, семейството и общността. Нормативната уредба осигурява прилагането на нов подход и въвеждането на интегрирана политика, изискваща синхронизирани усилия на заинтересованите страни, свързани с образованието и с личностното и професионалното развитие на децата и учениците в Република България.

Цел на настоящата програма е повишаване ефективността в работата на институциите по обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в

задължителна предучилищна и училищна възраст. Подобряване на достъпа до предучилищно и училищно образование и на качеството му, чрез създаване и поддържане на благоприятна образователна среда за стимулиране и устойчиво образователно развитие.

Общият бюджет на програмата е 450 000 лв.

X. Национална програма „Оптимизиране на вътрешната структура на персонала в институциите от системата на предучилищно и училищно образование“

Необходимостта от оптимизация на структурата на персонала в институциите от системата на предучилищно и училищно образование е постоянна поради няколко причини – продължаващи демографски промени в страната, стремежа за повишаване ефективността на разходите на институциите, големия дял на персонала в системата на предучилищното и училищното образование в предпензионна възраст.

Целите на програмата са повишаване ефективността на публичните разходи за образование чрез оптимизиране на вътрешната структура на персонала в институциите от системата на предучилищното и училищното образование и повишаване на привлекателността на учителската професия.

С изпълнението на дейността, заложи в настоящата програма се очаква положителен ефект от разходването на публичните средства за образование.

Общият бюджет по програмата е 28 000 000 лв.

XI. Национална програма „Създаване на достъпна архитектурна среда и сигурност в училище“

Съществува нормативна база, необходима за създаване на материална база и условия за интегрирано обучение на децата и учениците с увреждания и специални образователни потребности в системата на предучилищното и училищното образование. В съответствие с изискванията на Закона за интеграция на хората с увреждания е необходимо във всяка сграда, използвана за нуждите на образователната система, да бъде изградена достъпна архитектурна среда.

Сигурността на децата, учениците, учителите и помощния персонал в институциите на предучилищното и училищното образование е от изключителна важност. В Закона за предучилищното и училищното образование е разписана отговорността на органите на местно самоуправление да осигуряват и контролират сигурността в образователните институции. Необходимо е да се осигури финансов ресурс за закупуване на технически средства, които в максимална степен да подпомогнат за подобряване

цялостната организация на охрана в сградите с учебен процес във връзка със зачестилите случаи на физическа агресия между ученици, родители и ученици, родители и учители, проблемите с наркоразпространението, тютюнопушенето и употребата на алкохол в и около училищата.

Общият бюджет на програмата е 1 450 000 лв.

XII. Национална програма „Роден език и култура зад граница”

Държавната политика по отношение на българите в чужбина е свързана със съхраняване на българското етнокултурно пространство зад граница и на националната, културната и духовната идентичност на всички български граждани по света, с опазване на етнокултурната самобитност на българите и българските общности в чужбина.

За реализацията на тази цел е необходимо да се стимулира изучаването на български език и литература, история и география на България от българите зад граница, както и провеждането на дейности, които да съдействат за съхраняване на националното самосъзнание, бит и култура.

Повишаване ефективността на обучението на българските деца в чужбина е необходимо условие за успешното им интегриране в българската образователна система след завръщането им в България. То е израз на ангажираността на българската държава за съхраняване на българския език и култура сред българските общности, установени трайно или краткосрочно в чужбина, в резултат на което една от националните програми за развитие на средното образование е посветена на стимулиране изучаването на родния език и култура зад граница.

Общият бюджет на програмата е 1 500 000 лв.

XIII. Национална програма „Без свободен час“

Програмата е свързана с необходимостта от засилване на механизмите за отчетност, наблюдение и контрол по отношение подобряване качеството на образованието чрез осигуряване на условия за непрекъснат образователен процес на децата и учениците в детските градини, в училищата и в центровете за специална образователна подкрепа (ЦСОП), както и създаване на условия за опазване на живота и здравето им.

Националната програма се реализира чрез два модула:

✓ модул „Без свободен час в училище“, с цел създаване на условия за непропускане на учебно съдържание и на възможности за достатъчно учебно време за усвояването и осмислянето му чрез осигуряване на заместващи учители и други

педагогически специалисти, водещи групите за терапевтични и рехабилитационни дейности (само за ЦСОП);

✓ модул „Без свободен час в детската градина“ – за създаване на възможности за непрекъснат процес на организация на предучилищното образование чрез осигуряване на провеждането на планираните педагогически ситуации от заместващи учители.

Общият бюджет на програмата е 2 000 000 лв.

Съгласно изискванията на чл. 85 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация проектът на акт и доклада към него бяха публикувани за обсъждане на интернет страницата на Министерството на образованието и науката и на Портала за обществени консултации на Министерския съвет.

Проектът на решение не въвежда норми на европейското право, поради което не се налага изготвяне на справка за съответствието му с него.

Предложеният проект на акт няма да доведе до пряко и/или косвено въздействие върху държавния бюджет, тъй като необходимите средства за изпълнението му са предвидени по бюджета на Министерството на образованието и науката за 2018 г.

Материалите са съгласувани по реда на чл. 32 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация.

**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА МИНИСТРИ,**

Предвид гореизложеното и на основание чл. 8, ал. 3 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация, във връзка чл. 286, ал. 3, от ЗПУО и т. 9 от Приложение № 1 от Постановление № 332 на МС от 22.12.2017 г. за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2018 г., предлагам Министерският съвет да приеме проекта на решение.

КРАСИМИР ВЪЛЧЕВ

Министър на образованието и науката